

Zienswijze op de UPV voor luiers en incontinentieproducten

Inleiding

Zero Waste Nederland verwelkomt de invoering van een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor luiers en incontinentieproducten als een stap in de richting van een circulaire economie. Wij zijn echter van mening dat de huidige opzet van de UPV onvoldoende rekening houdt met preventie, transparantie en structurele oplossingen die hergebruik bevorderen. In deze zienswijze lichten wij zes kernpunten toe die verbetering behoeven.

1. Focus op preventie en hogere R-strategieën

De huidige UPV legt de nadruk op recycling, maar sluit de luierketen niet. Recycling is slechts een tussenoplossing en geen structurele oplossing voor de enorme afvalstroom van wegwerpluiers en -incontinentieproducten. De UPV moet producenten niet alleen verantwoordelijk stellen voor inzameling en recycling, maar hen ook verplichten om maatregelen te nemen ter voorkoming van afval, conform de hogere stappen van de R-ladder (Refuse, Reduce, Reuse).

Concreet betekent dit dat producenten moeten investeren in herbruikbare alternatieven en consumenten moeten stimuleren om deze te gebruiken. Dit kan onder andere door een verplicht percentage van de UPV-bijdrage te reserveren voor voorlichting over en toegang tot herbruikbare alternatieven. Daarnaast zouden stimuleringsregelingen, zoals financiële prikkels voor herbruikbare luiers en vergoedingen via verzekeraars, moeten worden opgenomen in het beleid.

2. Striktere informatieverplichting voor producenten

In paragraaf 3.3.2 van de AMvB staat dat producenten de consument actief moeten informeren over de mogelijkheden van herbruikbare luiers. Dit is een belangrijk uitgangspunt, maar er is geen enkele garantie dat producenten deze verplichting serieus nemen. Omdat herbruikbare luiers hun omzet kunnen verkleinen, hebben producenten er economisch belang bij om deze informatie minimaal of niet te verstrekken. Wij pleiten daarom voor:

- Een verplichte en gestandaardiseerde informatietekst op elk wegwerpluierproduct, waarin ouders worden gewezen op de optie van herbruikbare luiers.
- Informatieverstrekking over wasbare luiers en zindelijkheidstraining op gemeentelijke en rijkswebsites, en in communicatie vanuit consultatiebureaus en zorgverzekeraars. Hiernaar zou verwezen moeten worden op de verpakkingen, middels een QR code.

Daarnaast moet er worden ingegrepen bij greenwashing en misleidende claims van producenten over vermeend duurzame wegwerpluiers. Zoals ook in de [Kamervragen uit 2022 hierover](#) naar voren kwam, worden termen als "plasticvrij" en "composteerbaar" vaak gebruikt zonder onderbouwing of bewijs. Dit leidt tot verkeerde prikkels bij consumenten, die denken een duurzame keuze te maken terwijl dit in werkelijkheid niet het geval is en het product bovendien verkeerd afvoeren. Dit moet expliciet verboden en gehandhaafd worden. Ook het onterecht hanteren van duurzame logo's valt onder dit verzoek tot handhaving, in lijn met de Green Claims Directive vanuit de EU.

3. Hybride luiers en hun opname in de UPV

Paragraaf 2.5.3 van de AMvB somt de producten op die onder de UPV vallen, maar hybride luiers (met een wasbaar buitenbroekje en een wegwerp-inlegger) worden niet expliciet benoemd. Dit leidt tot onduidelijkheid en biedt fabrikanten een maas in de wet om wegwerp-inleggers buiten de UPV te houden. Wij pleiten ervoor dat hybride luiers worden opgenomen in de UPV, waarbij het wegwerpgedeelte van deze producten onder de producentenverantwoordelijkheid valt. De enige uitzondering zou moeten gelden voor de enkellaags inleggers voor vaste ontlasting in volledig wasbare luiers.

4. De rol van zorgverzekeraars in het stimuleren van duurzame alternatieven

Een significant deel van het luier- en incontinentieafval komt voort uit de zorg. Momenteel vergoeden zorgverzekeraars wegwerp-incontinentiemateriaal standaard, terwijl wasbare alternatieven vaak niet worden vergoed of slechts na veel bureaucratische hindernissen beschikbaar zijn. Dit is niet alleen nadelig voor het milieu, maar ook financieel ongunstig voor verzekeraars zelf, aangezien herbruikbare producten op de lange termijn kostenbesparend zijn. En natuurlijk heeft het financiële gevolgen voor de verzekerde zorgbehoevende.

Wij pleiten ervoor dat:

- Zorgverzekeraars worden verplicht om hun klanten actief te informeren over herbruikbare alternatieven.
- Vergoeding van wasbaar incontinentiemateriaal structureel wordt opgenomen in de basisverzekering, zonder extra drempels voor gebruikers.
- Zorginstellingen en thuiszorgorganisaties worden gestimuleerd om wasbare alternatieven als eerste keuze aan te bieden.

5. Transparantie over de recyclingpraktijk

Zoals ook in de Kamervragen naar voren kwam, is de recycling van luiers in Nederland momenteel allesbehalve circulair. Er is zeer beperkte recyclecapaciteit, die slechts een klein deel van de luiers verwerkt, terwijl het merendeel nog steeds wordt verbrand. Veel consumenten denken dat ze een duurzame keuze maken door luiers in een luiercontainer te gooien, terwijl deze in de praktijk alsnog grotendeels worden verbrand of zelfs geëxporteerd naar het buitenland. Dit moet duidelijk gecommuniceerd worden aan burgers. Wij pleiten daarom voor:

- Een verplichte sticker op elke luiercontainer en overige inzamelmiddelen voor luiers met duidelijke informatie over de eindbestemming van de ingezamelde luiers (bijvoorbeeld: "Deze luiers worden wel apart ingezameld, maar alsnog verbrand" of "Deze luiers worden verwerkt tot kattengrit, in onze fabriek in Weurt"), met daarbij een verwijzing naar de mogelijkheden van zindelijkheidstraining en wasbare luiers, voorzien van een QR-code naar meer informatie. De gemeente kan hier ook verwijzen naar een eigen site, waar zij informatie kwijt kan over informatie-avonden, pilots en lokale subsidiemogelijkheden.
- Een verplichte transparantieclausule waarbij gemeenten verplicht zijn om bij elke inzamelplek te vermelden wat er daadwerkelijk met de ingezamelde luiers gebeurt.
- Een landelijk rapportagesysteem waarin jaarlijks wordt gepubliceerd hoeveel luiers worden ingezameld, wat daarmee gebeurt en hoeveel daadwerkelijk wordt gerecycled.

6. Gebrek aan financiering en controlemechanismen

Hoewel de UPV producenten verantwoordelijk stelt voor inzameling en recycling, ontbreekt een duidelijke financiering voor preventie en hergebruik. Een vast percentage van de UPV-bijdrage zou verplicht moeten worden ingezet voor voorlichting en stimuleringsmaatregelen gericht op herbruikbare luiers.

Daarnaast ontbreekt een duidelijke handhavingsstrategie. Er moet een onafhankelijke toezichthouder komen die controleert of producenten voldoen aan hun verplichtingen, inclusief naleving van transparantie- en preventiemaatregelen.

Conclusie

De invoering van een UPV voor luiers en incontinentieproducten is een kans om een grote afvalstroom aan te pakken. Echter, zonder een expliciete focus op preventie, strikte informatieverplichtingen en stimulering van herbruikbare alternatieven blijft de impact beperkt. Daarnaast moet er worden ingegrepen op misleidende duurzaamheidsclaims en moet er volledige transparantie komen over de werkelijke recyclingcijfers. Wij roepen het ministerie op om deze punten in de definitieve regeling op te nemen en zo bij te dragen aan een daadwerkelijk circulaire luierketen.